
Notitie Aanvullende analyse uitkomsten verdeelmodel 2018

datum 13 juni 2018
aan Gemeente Den Haag
van SEO Economisch Onderzoek
auteurs Sandra Vriend & Caren Tempelman
Rapportnummer 2018-55

“Informatie & disclaimer”

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2018 SEO Amsterdam. Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit deze notitie te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit deze notitie mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl

Aanleiding

De gemeente Den Haag komt negatief uit het bijstandsverdeelmodel 2018. Het voorspeld aantal huishoudens met bijstand ligt aanzienlijk lager dan het werkelijk aantal huishoudens met bijstand en het voorlopige budget voor 2018 is ruim 68 miljoen euro lager dan het uitgavenniveau in 2016. Het feit dat het macrobudget 2018 lager is dan de totale historische uitgaven 2016 zorgt voor -26,7 miljoen euro verschil voor Den Haag. Echter, bij volledig objectieve budgettering en een perfecte aansluiting tussen macrobudget en historische uitgaven, resulteert het verdeelmodel 2018 nog altijd in een verschil van -44 miljoen euro.

Het grootste deel van dit verschil (ruim 30 miljoen euro) wordt veroorzaakt door een afwijking tussen het voorspelde en het feitelijke aantal bijstandshuishoudens.¹ Vooral bij ouderen (50 jaar tot AOW-leeftijd) en huishoudens met personen met een middelbare of hoge human capital index (HCI) is het feitelijke aantal huishoudens met bijstand in Den Haag behoorlijk hoger dan het voorspelde aantal bijstandshuishoudens. Bij huishoudens met een 20- tot 30-jarige is het verschil in voorspelde en werkelijke bijstandskans relatief groot, maar de groep is iets kleiner in omvang. De gemeente Den Haag vraagt zich af wat de verdere kenmerken van deze groepen huishoudens zijn. Gaat het bijvoorbeeld voornamelijk om alleenstaande ouderen? Is er sprake van samenloop met bepaalde gezondheidsproblemen? Of betreft het voornamelijk 20- tot 30-jarigen met een bepaalde migratieachtergrond?

¹ Het andere deel (bijna 14 miljoen euro) komt door de afwijking tussen de gemiddelde voorspelde en gemiddelde verstrekte prijs per uitkering.

Daarnaast vindt de gemeente Den Haag het interessant te kunnen benchmarken met andere gemeenten die zo veel mogelijk vergelijkbaar zijn in termen van omvang, bijstandsdichtheid en regionale arbeidsmarkt. Dit kan aanvullende inzichten bieden ten opzichte van de gangbare benchmark met de andere G4-gemeenten.

De gemeente Den Haag heeft SEO Economisch Onderzoek gevraagd om een aanvullende analyse te maken van de uitkomsten van het verdeelmodel. Deze notitie beschrijft de resultaten van twee aanvullende analyses:

1. Benchmarken met vergelijkbare gemeenten in termen van omvang, bijstandsdichtheid en arbeidsmarkt;
2. Nadere analyse van het verschil tussen voorspeld en werkelijk aantal huishoudens met bijstand voor huishoudens met personen met middelbaar of hoge HCI, met ouderen (50 tot AOW-leeftijd) en met 20- tot 30-jarigen.

Vergelijking met benchmarkgemeenten

De informatietool die op de website van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is te raadplegen, biedt de mogelijkheid voor gemeenten om zelf vijf benchmarkgemeenten te selecteren. De prestaties van de eigen gemeente kunnen tegen de prestaties van vijf gekozen benchmarkgemeenten worden afgezet.

In veel gevallen kiezen gemeenten als benchmark regionaal omliggende gemeenten. Den Haag benchmarkt veelal met de G4. Het is echter goed mogelijk dat deze gemeenten in termen van factoren als omvang, bijstandsdichtheid en regionale arbeidsmarkt afwijken. Wellicht vormen gemeenten die regionaal verder van de eigen gemeente verwijderd zijn, in termen van deze factoren juist een betere benchmark.

Keuze van benchmarkgemeenten

De gemeente Den Haag is op een viertal factoren vergeleken met alle andere Nederlandse gemeenten om tot een set benchmarkgemeenten te komen. Deze vier factoren zijn:

1. Aantal huishoudens in de gemeente. Dit zorgt er voor dat benchmarkgemeenten een omvang hebben die vergelijkbaar is met de omvang van de eigen gemeente.
2. Bijstandsdichtheid. Dit wordt gemeten met de voorspelde bijstandskans op 31 december 2016. De voorspelde kans op bijstand representeert de samenstelling van huishoudens in de gemeente. Gemeenten met relatief veel inwoners met risicofactoren (o.a. groot aantal laagopgeleiden, eenoudermoeders, mensen met een migratieachtergrond) hebben een hogere voorspelde bijstandskans dan gemeenten met weinig risicofactoren. De daadwerkelijke prestaties van gemeenten zijn hier niet in verwerkt. Deze factor maakt dus dat vergelijkbare gemeenten in termen van type huishoudens worden gezocht.
3. Beschikbaarheid van werk. De kans op werk is van invloed op de bijstandskans. In regio's met veel banen, is de kans om in de bijstand te komen kleiner dan in regio's met weinig banen. De

benchmark selecteert gemeenten met een vergelijkbare kans op werk. Dit is een gecombineerde maat waarin banen voor laaggeschoolden, middelbaar geschoolden en hooggeschoolden zijn opgenomen.

4. Werkend onder niveau. De aanwezigheid van verdringing op de arbeidsmarkt is van invloed op de bijstandsontvangst in de gemeente. Naarmate er meer mensen onder hun niveau werken, is het moeilijker voor bijstandsgerechtigden om een baan te vinden. Benchmarkgemeenten betreffen daarom gemeenten met vergelijkbare uitdagingen op dit terrein.

Op elk van deze factoren wordt gekeken hoe sterk de score van Den Haag afwijkt van de score van alle andere Nederlandse gemeenten. De scores op elk van de factoren worden bij elkaar opgeteld. Dit geeft een overkoepelende ‘afstandsscore’ die aangeeft hoe verschillend twee gemeenten zijn.² De gemeenten met de laagste afstandsscore zijn het meest vergelijkbaar en worden geselecteerd als benchmarkgemeenten voor Den Haag. De vijf benchmarkgemeenten voor Den Haag zijn:

1. Rotterdam
2. Utrecht
3. Tilburg
4. Almere
5. Nijmegen

Tabel 1 laat zien hoe Den Haag en de vijf benchmarkgemeenten scoren op de vier factoren die zijn meegewogen in de selectie. Rotterdam is het meest vergelijkbaar met Den Haag in termen van aantal huishoudens, maar heeft een hogere voorspelde bijstandsdichtheid. Utrecht heeft een lagere bijstandsdichtheid en een hogere score op werkend onder niveau. Tilburg, Almere en Nijmegen zijn minder vergelijkbaar met Den Haag in termen van aantal huishoudens, maar lijken juist meer op Den Haag in termen van voorspelde bijstandskans. Voor Almere geldt bovendien dat de arbeidsmarktindicatoren goed vergelijkbaar zijn.

Tabel 1 Den Haag en de vijf meest vergelijkbare benchmarkgemeenten

	Den Haag	Rotterdam	Utrecht	Tilburg	Almere	Nijmegen
Aantal huishoudens	239.155	295.721	168.715	95.770	88.080	85.215
Bijstandsdichtheid	9,7%	13,2%	5,7%	7,6%	7,1%	7,9%
Beschikbaarheid van werk	86%	85%	87%	84%	85%	80%
Werkend onder niveau	55%	53%	60%	58%	59%	58%

Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van de Informatietool Participatiewet 2018, CBS microdata en data van Atlas voor Gemeenten.

Uitkomsten van het verdeelmodel voor de benchmarkgemeenten

De modeluitkomsten van Den Haag en de vijf benchmarkgemeenten zijn in Tabel 2 naast elkaar gezet. De vergelijking van voorspelde en werkelijke bijstandskans geeft inzicht in hoe de gemeenten in termen van aantallen scoren. Nijmegen heeft de meest vergelijkbare voorspelde bijstandskans en scoort ook in termen van werkelijke bijstandskans het meest vergelijkbaar met Den Haag. Het

² De scores worden opgeteld nadat is gecorrigeerd voor de schaal waarop de betreffende factor is gemeten. De ‘afstandsscore’ is gemeten met de zogenaamde Mahalonobis distance (Rubin, 1980).

verschil in voorspelde en werkelijke bijstandskans is gelijk in procentpunten in Den Haag en Nijmegen. Rotterdam en Almere scoren wat dat betreft beter dan Den Haag: Rotterdam heeft hogere bijstandskansen dan Den Haag, maar heeft een positief verschil tussen voorspelde en werkelijke bijstandskans (+0,3 procentpunt). Almere heeft juist een lagere bijstandskans dan Den Haag, maar scoort positief in termen van aantallen (+0,2 procentpunt). Tot slot is het verschil in werkelijke en voorspelde bijstandskans in Utrecht en Tilburg ook negatief, maar de omvang van het verschil is kleiner dan in Den Haag (-0,3 procentpunt ten opzichte van -0,9 procentpunt).

De gemiddelde verstrekte prijs is relatief hoog in Den Haag (€ 13.962 per uitkering), de hoogste van de benchmarkgemeenten. In Rotterdam ligt de gemiddelde verstrekte prijs iets lager, met name in Almere is de prijs aanzienlijk lager (€ 13.062). Dit kan samenhangen met beleid (bijvoorbeeld minder gericht op deeltijdwerk), maar ook met verschillen in de huishoudsamenstelling tussen de gemeenten (bijvoorbeeld kostendelers, leeftijd, huishoudtype). Een vergelijking van de gemiddelde verstrekte prijs en de gemiddelde voorspelde prijs laat zien dat de vijf benchmarkgemeenten allen negatief scoren in termen van prijs, net als Den Haag. De gemiddelde verstrekte prijs is in Den Haag 4,5 procent hoger dan de gemiddelde voorspelde prijs. Het gaat om een verschil van bijna € 600. Dit verschil is groter in Rotterdam (8,2 procent hogere gemiddelde voorspelde prijs), maar lager in de andere benchmarkgemeenten (variërend van 1,1 procent hoger in Nijmegen tot 4,4 procent hoger in Tilburg).

Tabel 2 Rotterdam en Almere scoren positief in termen van aantallen; Almere en Nijmegen doen het naar verhouding beter in termen van prijs dan Den Haag

	Den Haag	Rotterdam	Utrecht	Tilburg	Almere	Nijmegen
Aantal huishoudens	239.155	295.721	168.715	95.770	88.080	85.215
<i>Bijstandskans</i>						
Werkelijke bijstandskans	10,6%	12,9%	6,0%	7,9%	6,9%	8,8%
Voorspelde bijstandskans	9,7%	13,2%	5,7%	7,6%	7,1%	7,9%
Vershil in bijstandskans	-0,9%	0,3%	-0,3%	-0,3%	0,2%	-0,9%
Vershil in aantal hh met bijstand	-2.157	1.000	-556	-297	145	-764
<i>Prijs</i>						
Gemiddelde verstrekte uitkering	€ 13.962	€ 13.861	€ 13.525	€ 13.425	€ 13.062	€ 13.351
Gemiddelde voorspelde uitkering	€ 13.365	€ 12.811	€ 13.094	€ 12.856	€ 12.773	€ 13.207
Gemiddeld prijsverschil per uitkering	-€ 597	-€ 1.049	-€ 431	-€ 569	-€ 289	-€ 144

Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van de Informatietool Participatiewet 2018 en CBS microdata.

Resultaten per huishoudtype vergeleken

De voorgaande cijfers geven een vrij globaal beeld van de uitkomsten van Den Haag ten opzichte van de vijf benchmarkgemeenten. Tabel 3 brengt de score voor verschillende typen huishoudens in beeld in Den Haag en de vijf benchmarkgemeenten.

Den Haag scoort slecht bij alleenstaanden: er zijn veel meer alleenstaanden met bijstand dan verwacht op basis van het model. Van de benchmarkgemeenten scoort Rotterdam het beste bij deze groep: het voorspelde en werkelijke aantal alleenstaanden met bijstand is nagenoeg gelijk. Ook Utrecht, Tilburg en Almere scoren minder negatief bij de alleenstaanden dan Den Haag. De resultaten van Nijmegen zijn vergelijkbaar met die van Den Haag. Bij de eenouderhuishoudens scoort Den Haag eveneens een min (-593 huishoudens, -2,6 procentpunt). Dit is fors slechter dan in de benchmarkgemeenten.

Den Haag heeft een behoorlijke min bij de groep 20- tot 30-jarigen. Met name bij de 25- tot 30-jarigen is het verschil groot (-703 huishoudens, -1,9 procentpunt verschil in bijstandskans). De meeste benchmarkgemeenten scoren (iets) beter bij deze groep. Dat geldt in het bijzonder voor de groep 20- tot 25-jarigen. Alleen Nijmegen scoort net als Den Haag negatief bij deze groep (-0,7 procentpunt verschil in bijstandskans). Vooral Rotterdam heeft aanzienlijk minder huishoudens met 20- tot 25-jarigen in de bijstand dan voorspeld (+1,3 procentpunt). Bij de ouderen (50 – AOW-leeftijd) is in Den Haag ook een sterk negatief verschil in aantallen te zien. De benchmarkgemeenten scoren bij deze groep ook matig. Alleen Almere heeft een beperkte min bij de ouderen (-0,4 procentpunt). Nijmegen scoort nog net iets slechter dan Den Haag.

Opvallend is de grote min in Den Haag bij huishoudens met personen met medicijnen voor depressie (-612 huishoudens, -2,9 procentpunt). De benchmarkgemeenten scoren hier beter, vooral Almere (-0,7 procentpunt). Dat beeld wordt bevestigd wanneer gekeken wordt naar huishoudens met personen met medicijngebruik uit meer dan vier hoofdgroepen of met gebruik van GGZ-zorg. In het algemeen lijkt Den Haag dus bij de huishoudens met zorggebruik meer bijstandsuitkeringen te verstrekken dan de modelvoorspelling en de benchmarkgemeenten. Mogelijk gaat Den Haag anders om met de mogelijkheden om sollicitatievrijstellingen te verlenen voor mensen met gezondheidsproblemen.

Bij de groep zonder migratieachtergrond scoort Den Haag negatief in termen van aantallen. In procentpunten gaat het hier om een behoorlijk verschil, ook in vergelijking met de benchmarkgemeenten. Bij de huishoudens met personen met een niet-westerse migratieachtergrond valt vooral de negatieve score bij de Surinaamse migratieachtergrond in Den Haag op. Rotterdam en Almere hebben bij deze groep juist een behoorlijke plus. Ook bij huishoudens met een Antilliaanse achtergrond is een soortgelijke afwijking tussen voorspeld en werkelijk aantal bijstandshuishoudens te zien, deze groep is echter in totaal kleiner van omvang.

Huishoudens in corporatiewoningen hebben in Den Haag eveneens vaker dan voorspeld een bijstandsuitkering. Dat geldt ook voor benchmarkgemeenten Utrecht en Nijmegen, maar juist niet voor Rotterdam (+0,8 procentpunt).

Tabel 3 Vooral Rotterdam en Almere scoren beter dan Den Haag bij alleenstaanden, 20- tot 30-jarigen en huishoudens met een midden of hoog HCI

	Den Haag		Rotterdam	Utrecht	Tilburg	Almere	Nijmegen
	aantal	kans	kans	kans	kans	kans	kans
Huishoudens 18 jaar - AOW-leeftijd in gemeente	-2.157	-0,9%	0,3%	-0,3%	-0,3%	0,2%	-0,9%
Huishoudsamenstelling							
Alleenstaande	-1.012	-1,1%	0,0%	-0,2%	-0,6%	-0,2%	-1,0%
Paar met kinderen	-405	-0,7%	-0,3%	-0,8%	-0,2%	0,1%	-0,8%
Paar zonder kinderen	-378	-1,1%	-0,5%	-0,3%	-0,6%	-0,4%	-1,0%
Eenouderhuishouden	-593	-2,6%	0,8%	-1,6%	-1,6%	0,8%	-1,4%
Leeftijdssamenstelling							
Leeftijd 18 tot 20 jaar	-69	-0,6%	-0,6%	-0,6%	-0,4%	-0,7%	-1,4%
Leeftijd 20 tot 25 jaar	-146	-0,4%	1,3%	0,4%	0,5%	0,8%	-0,7%
Leeftijd 25 tot 30 jaar	-703	-1,9%	0,2%	-0,3%	-0,4%	0,0%	-1,1%
Leeftijd 30 tot 40 jaar	-421	-0,7%	0,6%	-0,5%	-0,5%	0,2%	-0,6%
Leeftijd 40 tot 50 jaar	-490	-0,8%	-0,1%	-0,8%	-0,4%	0,1%	-0,8%
Leeftijd 50 jaar tot AOW-leeftijd	-1.129	-1,6%	-0,8%	-1,3%	-1,1%	-0,4%	-1,7%
Zorggebruik							
Medicijnen voor depressie	-612	-2,9%	-0,9%	-1,5%	-1,5%	-0,7%	-1,5%
Medicijnen voor psychose/bipolaire stoornis	-206	-2,9%	-0,8%	-1,8%	-2,2%	-0,8%	-1,5%
Medicijngebruik uit vier of vijf hoofdgroepen	-645	-1,8%	0,1%	-1,2%	-0,7%	0,1%	-1,6%
Medicijngebruik uit zes of zeven hoofdgroepen	-334	-2,4%	-0,3%	-1,8%	-1,2%	-0,4%	-1,6%
Gebruik GGZ in huishouden	-549	-2,6%	-0,2%	-0,9%	-1,4%	0,3%	-1,0%
Herkomst							
Iemand zonder migratieachtergrond	-1.343	-1,2%	-0,3%	-0,2%	-0,6%	-0,1%	-0,8%
Iemand met Marokkaanse migratieachtergrond	-187	-1,4%	0,0%	-1,4%	0,5%	0,7%	-3,1%
Iemand met Turkse migratieachtergrond	-39	-0,2%	0,9%	-0,6%	0,1%	-0,2%	-1,8%
Iemand met Surinaamse migratieachtergrond	-438	-1,6%	1,4%	-0,7%	0,8%	1,3%	-0,9%
Iemand met Antilliaanse migratieachtergrond	-124	-1,6%	0,2%	-0,5%	0,7%	-0,1%	-1,3%
Woonsituatie							
Corporatiewoning	-987	-1,4%	0,8%	-1,4%	-0,4%	0,4%	-2,0%
Human Capital Index (opleiding/werkervaring)							
HCI laag	-243	-0,3%	1,5%	-0,1%	-0,2%	1,1%	-0,6%
HCI midden/hoog	-1.845	-1,2%	-0,1%	-0,4%	-0,4%	-0,1%	-1,0%
Stapelings van problematiek							
Niet-westerse migratieachtergrond en gezondheidsproblemen	-655	-1,9%	0,6%	-1,7%	-0,4%	0,5%	-1,5%

	Den Haag		Rotterdam	Utrecht	Tilburg	Almere	Nijmegen
	aantal	kans	kans	kans	kans	kans	kans
Niet-westerse migratieachtergrond en 50 tot AOW-leeftijd	-367	-1,6%	-0,1%	-2,1%	-1,2%	0,0%	-2,4%
HCI laag en gezondheidsproblemen	-788	-2,2%	0,2%	-1,0%	-0,9%	0,7%	-0,8%

Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van de Informatietool Participatiewet 2018 en CBS microdata.

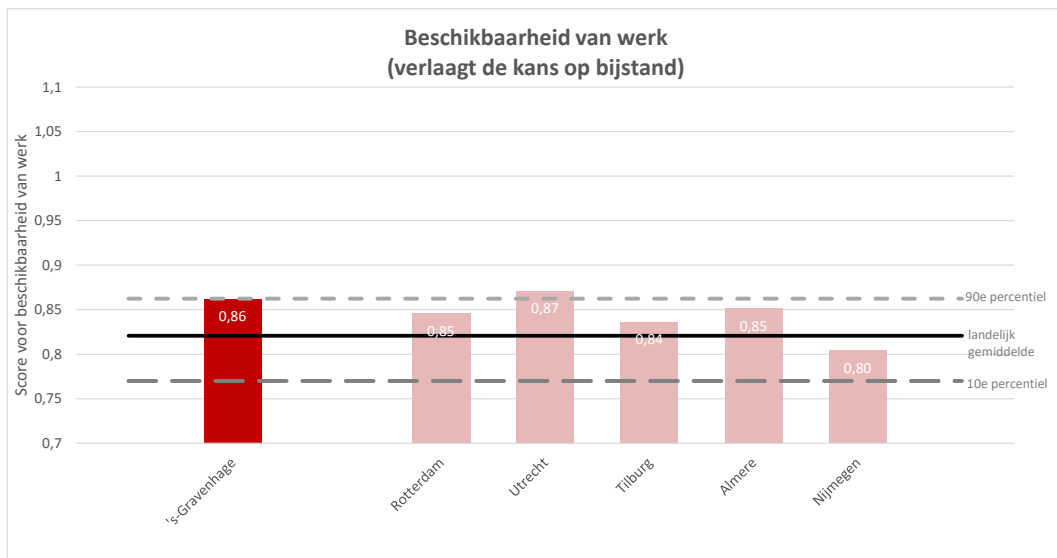
Den Haag heeft in absolute zin de grootste min bij de huishoudens met personen met een midden of hoog HCI: -1.845 huishoudens, oftewel -1,2 procentpunt verschil in bijstandskans. De andere benchmarkgemeenten hebben hier eveneens een min, maar het verschil is aanzienlijk kleiner in omvang. Zo heeft Rotterdam een verschil van -277 huishoudens (-0,1 procentpunt) en is het verschil in Utrecht en Tilburg -0,4 procentpunt. Bij de huishoudens met personen met een laag HCI scoren Rotterdam en Almere aanzienlijk beter dan Den Haag: er zijn zelfs minder huishoudens met de bijstand dan voorspeld. Tot slot zijn de uitkomsten bij de huishoudens met stapeling van problematiek vooral in Rotterdam en Almere beter.

Al met al zijn de uitkomsten van het verdeelmodel (in aantallen) voor Rotterdam en Almere beter dan de uitkomsten voor Den Haag. Het zou voor Den Haag daarom nuttig kunnen zijn om met deze gemeenten in gesprek te blijven en te kijken welk beleid de gemeenten inzetten bij hun bijstandsgerechtigden. Het is dan met name nuttig om daarbij in te zoomen op bepaalde groepen huishoudens waarbij de verschillen tussen Den Haag en de benchmarkgemeenten groot zijn.

De Haagse arbeidsmarkt vergeleken

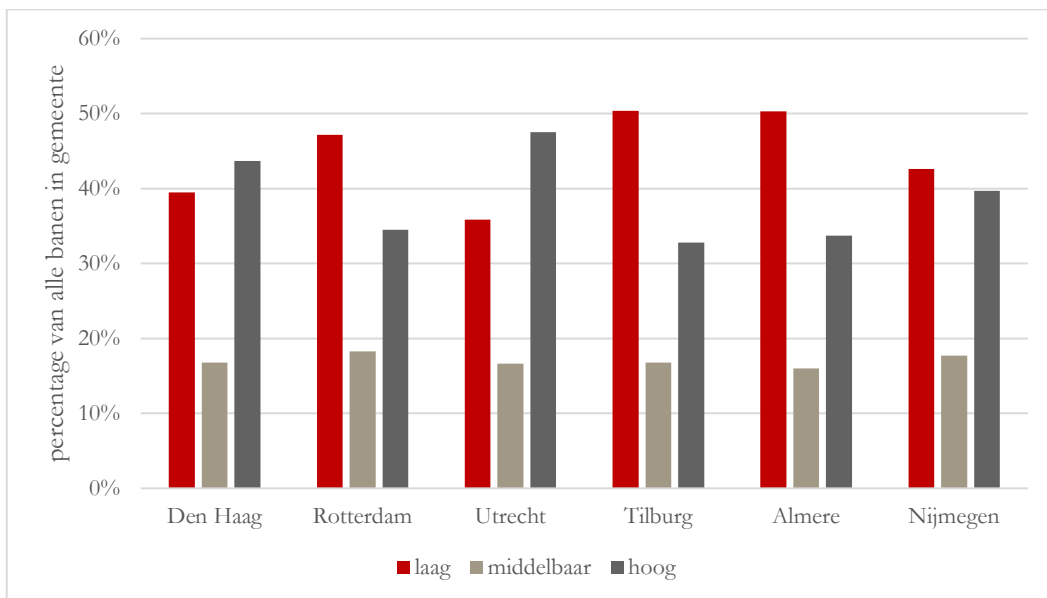
De gemeente Den Haag vraagt zich af of het negatieve verschil in aantallen huishoudens met bijstand samenhangt met de Haagse arbeidsmarkt. Figuur 1 laat zien dat de beschikbaarheid van werk in Den Haag groot is. Dit betreft een indicator waarin alle banen zijn meegerekend, ongeacht het baanniveau. Figuur 2 laat voor Den Haag en de benchmarkgemeenten zien welk deel van de banen in de gemeente een baan met een laag, middelbaar of hoog beroepsniveau betreft. Het aandeel banen van een laag beroepsniveau is in Den Haag lager dan in Rotterdam, maar juist hoger dan in Utrecht. In termen van de verdeling van banen naar beroepsniveau lijken de banen in de gemeente Den Haag het meest op die in Nijmegen.

Figuur 1 De beschikbaarheid van werk in Den Haag is hoog

Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van de Informatietool Participatiewet 2018 en data van Atlas voor Gemeenten.

Figuur 2 Het aandeel banen op een laag beroepsniveau is in Den Haag wat lager, maar hoger dan in Utrecht

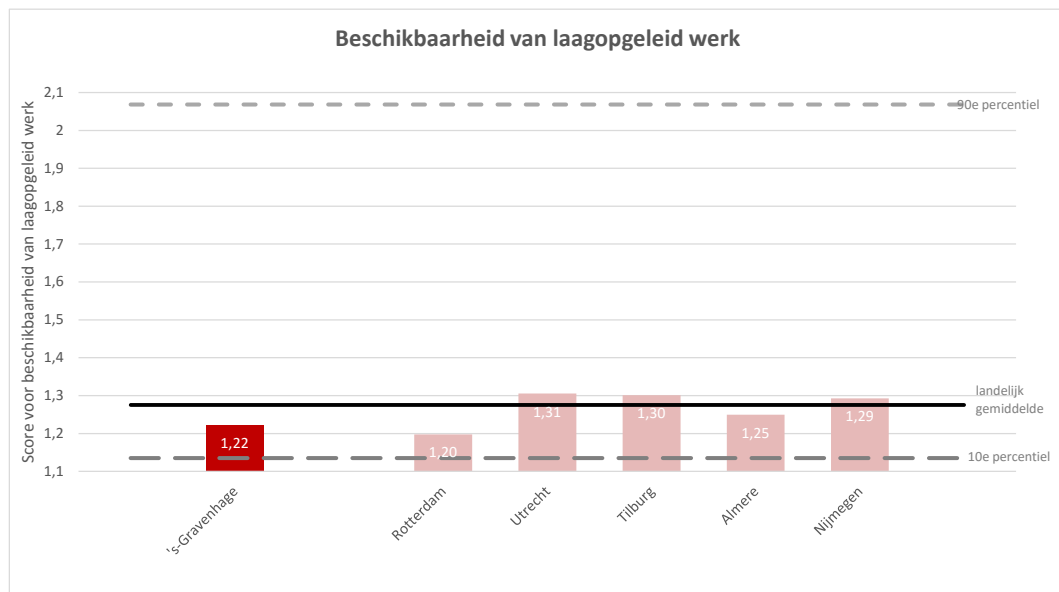
Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van data van Atlas voor Gemeenten.

Ondanks dat er in Utrecht minder banen van een laag beroepsniveau zijn dan in Den Haag, is het verschil in aantallen huishoudens met bijstand in Utrecht minder negatief. Dat kan te maken hebben met de mate waarin er concurrentie is om de aanwezige banen van laag beroepsniveau. Figuur 2 betreft uitsluitend de banen in de eigen gemeente, zonder rekening te houden met die concurrentie om banen. Figuur 3 laat de beschikbaarheid van laagopgeleid werk zien, waarin wel rekening is gehouden met concurrentie om de banen. Deze maat voor beschikbaarheid van werk houdt niet

alleen rekening met zowel vraag als aanbod (en dus concurrentie om de beschikbare banen), maar neemt ook banen mee in omliggende gemeenten die binnen een acceptabele reistijd liggen. Tot slot is in de maat voor beschikbaarheid van (laagopgeleid) werk rekening gehouden met grenspendel naar en vanuit buurlanden.

Voor Utrecht valt op dat de beschikbaarheid van laagopgeleid werk hoger is dan in Den Haag, terwijl het aantal banen van laag beroepsniveau in Utrecht lager lag. De beschikbaarheid van laagopgeleid werk is in Den Haag relatief laag. Er is wel aanbod van banen met een laag beroepsniveau, maar er zijn daarnaast relatief veel laagopgeleiden (veel vraag ten opzichte van het aanbod), waardoor de beschikbaarheid van laagopgeleid werk beperkt is. In Rotterdam is de beschikbaarheid van laagopgeleid werk nog lager dan in Den Haag, ondanks dat er meer banen van laag beroepsniveau zijn in Rotterdam. Ondanks deze beperkte beschikbaarheid van laagopgeleid werk is het verschil in voorspeld en werkelijk aantal huishoudens met bijstand in Rotterdam juist positief.

Figuur 3 Beschikbaarheid van laagopgeleid werk is laag in Den Haag, maar ook in Rotterdam

Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van data van Atlas voor Gemeenten.

Detailanalyse subgroepen huishoudens

In Den Haag is het verschil in voorspelde en feitelijke aantallen bijstandshuishoudens met name negatief bij alleenstaanden, ouderen (50 – AOW-leeftijd) en huishoudens met personen met een midden of hoog HCI. Dit betreft relatief grote groepen huishoudens. Zo vormen de alleenstaanden 38 procent van alle huishoudens in Den Haag, heeft 29 procent van de huishoudens ten minste iemand in de leeftijd van 50 tot AOW en heeft 65 procent van de huishoudens iemand met een midden of hoge HCI. Daarnaast is de gemeente Den Haag geïnteresseerd in de groep 20- tot 30-jarigen, omdat de kansen op de arbeidsmarkt voor deze groep naar verwachting hoog zijn. Om beleidsmatige aanknopingspunten te vinden, helpt het om nader in te zoomen op bovengenoemde groepen huishoudens.

Huishoudens met iemand met een midden of hoog human capital

In Den Haag heeft 3,7 procent van de huishoudens met iemand met een midden of hoge HCI een bijstandsuitkering, terwijl het model een bijstandskans van 2,5 procent voorspelt. Ondanks de relatief lage bijstandskans (zowel voorspeld als werkelijk) is het verschil in aantallen bij deze groep groot, doordat in Den Haag een groot aantal huishoudens in deze categorie valt. In totaal betreft het verschil -1.845 huishoudens (-1,2 procentpunt). Binnen de groep huishoudens met personen met een midden of hoge HCI zijn er behoorlijke verschillen, zie Tabel 4.³

Met name bij de huishoudens met iemand met een midden of hoge HCI en iemand in de leeftijd van 20 tot 40 jaar is een groot verschil in aantallen te zien. Het blijkt dat dus vooral hoger opgeleide, jongere huishoudens vaker in de bijstand zitten dan voorspeld. Het negatieve verschil is bovendien vooral te zien bij alleenstaanden met een midden of hoge HCI. Eenouderhuishoudens met het jongste kind tot 5 jaar zijn een betrekkelijk klein onderdeel van de groep huishoudens met iemand met een midden of hoge HCI. Echter, het verschil in bijstandskans en aantallen huishoudens is bij deze groep groot: de werkelijke bijstandskans ligt 7,6 procentpunt boven de voorspelde bijstandskans, een verschil van -199 huishoudens. Tot slot valt op dat huishoudens met een lid met een midden of hoge HCI én een lid met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond vaker in de bijstand zitten dan verwacht. Datzelfde geldt voor huishoudens in een corporatiewoning met iemand met een midden of hoge HCI en voor huishoudens met midden of hoge HCI en zorggebruik.

Nog verder inzoomen (op basis van drie kenmerken) op de opvallende subgroepen laat zien dat bij de alleenstaanden in de leeftijd van 25 tot 40 jaar het verschil relatief groot is. Ook de alleenstaanden met gebruik van GGZ-zorg of medicijnen voor depressie zitten vaker in de bijstand dan voorspeld. Het gaat naar verhouding om kleine groepen, maar desondanks is het verschil in aantallen relatief groot. Zowel alleenstaanden met midden of hoge HCI en zonder migratieachtergrond als alleenstaanden met een niet-westerse migratieachtergrond zitten vaker in de bijstand dan voorspeld. Het verschil in aantallen is met name geconcentreerd bij de alleenstaanden in een corporatiewoning.

Opvallend is ook dat bij de huishoudens met 25- tot 30-jarigen, GGZ-zorg/medicijnen voor depressie en midden of hoge HCI het verschil groot is. Bij 30- tot 40-jarigen is dit verschil ook nog relatief groot.

Al met al lijkt de min in aantallen bij de groep met midden of hoge HCI voornamelijk te zitten bij huishoudens met 25- tot 40-jarigen, met gezondheidsproblemen, in een corporatiewoning en met een niet-westerse migratieachtergrond.

³ De subgroepen zijn gedefinieerd als huishoudens met ten minste één persoon met een midden of hoge HCI en ten minste één persoon met een ander kenmerk (bv. zonder migratieachtergrond of 50 jaar tot AOW-leeftijd). De twee of drie kenmerken hoeven dus niet op dezelfde persoon betrekking te hebben.

Tabel 4 Grote min in aantallen voornamelijk bij alleenstaanden en 25- tot 40-jarigen met midden of hoge HCl

	Omvang subgroep		Bijstandskans		Verschil voorspeld en werkelijk	
	aantal hhs	% van hoofdgroep	werkelijk	voorspeld	in kans (%-punt)	in aantal
Alle huishoudens met iemand met een midden of hoge HCl	155.459	n.v.t.	3,7%	2,5%	-1,2%	-1.845
Subgroepen (2 kenmerken)						
Leeftijd 20 tot 25 jaar in hh	17.571	11%	2,7%	1,0%	-1,7%	-303
Leeftijd 25 tot 30 jaar in hh	25.802	17%	4,3%	2,0%	-2,3%	-596
Leeftijd 30 tot 40 jaar in hh	47.927	31%	3,9%	2,7%	-1,3%	-604
Leeftijd 40 tot 50 jaar in hh	45.230	29%	3,5%	2,6%	-0,9%	-399
Leeftijd 50 tot AOW-leeftijd in hh	47.216	30%	4,0%	3,1%	-0,8%	-383
Alleenstaande	53.089	34%	4,6%	2,9%	-1,8%	-955
Eenouderhuishoudens, jongste kind tot 5 jaar	2.513	2%	17,8%	10,2%	-7,6%	-191
Paar zonder kinderen	27.816	18%	2,2%	1,5%	-0,7%	-199
Paar met kinderen tot 18 jaar	37.672	24%	2,2%	1,9%	-0,3%	-94
Met niet-westerse migratieachtergrond	55.450	36%	6,3%	4,5%	-1,7%	-970
Met Marokkaanse migratieachtergrond	6.961	4%	9,5%	7,0%	-2,5%	-177
Met Turkse migratieachtergrond	9.734	6%	6,0%	3,7%	-2,3%	-220
Met Surinaamse migratieachtergrond	18.963	12%	5,4%	3,8%	-1,6%	-309
Met westerse migratieachtergrond	30.695	20%	2,4%	1,3%	-1,1%	-348
Corporatiewoning	35.637	23%	9,8%	7,9%	-2,0%	-699
Koopwoning	83.685	54%	1,1%	0,8%	-0,3%	-246
Gebruik GGZ-zorg	12.158	8%	8,7%	4,8%	-3,9%	-478
Medicijnen tegen depressie	13.218	9%	7,2%	4,1%	-3,1%	-409
Niet-westerse migratieachtergrond & 50 tot AOW-leeftijd	13.918	9%	7,3%	6,4%	-0,9%	-126
HCl laag & gezondheidsproblemen	11.085	7%	8,0%	5,6%	-2,4%	-267
Niet-westerse migratieachtergrond & gezondheidsproblemen	19.278	12%	9,2%	6,3%	-2,9%	-554
Subgroepen (3 kenmerken)						
Alleenstaande & 25 tot 30 jaar in hh	8.648	6%	3,5%	1,7%	-1,7%	-148

Alleenstaande & 30 tot 40 jaar in hh	13.193	8%	4,4%	2,9%	-1,5%	-202
Alleenstaande & gebruik GGZ-zorg	4.088	3%	11,3%	5,8%	-5,5%	-225
Alleenstaande & medicijnen voor depressie	3.577	2%	10,4%	5,4%	-5,0%	-179
Alleenstaande & zonder migratieachtergrond	29.834	19%	3,3%	1,9%	-1,4%	-426
Alleenstaande & niet-westerse migratieachtergrond	14.514	9%	8,2%	5,7%	-2,5%	-369
Alleenstaande & corporatiewoning	12.815	8%	11,4%	8,2%	-3,2%	-412
Alleenstaande & koopwoning	21.451	14%	1,5%	1,1%	-0,4%	-87
25 tot 30 jaar in hh & gebruik GGZ-zorg	2.023	1%	11,3%	3,8%	-7,5%	-151
25 tot 30 jaar in hh & medicijnen voor depressie	1.311	1%	12,8%	3,6%	-9,2%	-120
25 tot 30 jaar in hh & iemand met Marokkaanse migratieachtergrond	1.728	1%	12,0%	5,3%	-6,7%	-116
25 tot 30 jaar in hh & iemand met Surinaamse migratieachtergrond	2.951	2%	6,5%	2,5%	-4,0%	-119
25 tot 30 jaar in hh & corporatiewoning	6.519	4%	9,9%	5,5%	-4,4%	-286
25 tot 30 jaar in hh & niet-westerse migratieachtergrond & gezondheidsproblemen	2.795	2%	13,1%	4,9%	-8,2%	-230
25 tot 30 jaar in hh & Eenouderhuishouden, jongste kind tot 5	588	<1%	27,6%	10,5%	-17,1%	-191
25 tot 30 jaar in hh & Paar met kinderen tot 18 jaar	3.825	2%	5,0%	2,2%	-2,8%	-107
30 tot 40 jaar in hh & gebruik GGZ-zorg	4.336	3%	9,0%	5,0%	-4,1%	-177
30 tot 40 jaar in hh & medicijnen voor depressie	3.639	2%	8,7%	4,4%	-4,3%	-157
30 tot 40 jaar in hh & corporatiewoning	10.197	7%	11,3%	8,8%	-2,5%	-259
30 tot 40 jaar in hh & niet-westerse migratieachtergrond & gezondheidsproblemen	6.539	4%	10,0%	5,9%	-4,1%	-268
40 tot 50 jaar in hh & gebruik GGZ-zorg	3.936	3%	8,2%	4,7%	-3,6%	-140
40 tot 50 jaar in hh & medicijnen voor depressie	4.782	3%	6,9%	4,0%	-2,9%	-137
50 tot AOW-leeftijd in hh & gebruik GGZ-zorg	3.551	2%	7,5%	5,4%	-2,1%	-75
50 tot AOW-leeftijd & medicijnen voor depressie	5.944	4%	5,8%	4,1%	-1,7%	-102

De subgroepen zijn gedefinieerd als huishoudens met ten minste één persoon met een middelbaar of hoge HCl en ten minste één persoon met een ander kenmerk (bv. zonder migratieachtergrond of 50 tot AOW-leeftijd). Het hoeft echter niet om dezelfde persoon te gaan met beide kenmerken.

Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van CBS microdata.

Ouderen (50 tot AOW-leeftijd)

Den Haag heeft een groot aantal huishoudens met personen tussen 50 jaar en de AOW-leeftijd. Bij deze groep is het verschil tussen voorspelde en werkelijke bijstandskans eveneens groot (-2,6 procentpunt, -719 huishoudens). Tabel 5 splitst deze uitkomst uit voor diverse subgroepen ouderen.

Het negatieve verschil is vooral te zien bij alleenstaande ouderen en ook relatief vaak bij paren zonder kinderen. Bij de paren met kinderen is sprake van een minimaal negatief verschil. Het negatieve verschil in aantallen is vergelijkbaar bij de huishoudens met personen zonder migratieachtergrond en de huishoudens met personen met een niet-westerse migratieachtergrond. Vooral bij ouderen in een corporatiewoning zijn er meer huishoudens met bijstand dan voorspeld, bij huishoudens met ouderen in een koopwoning is het verschil juist nihil.

Vooral bij huishoudens met een oudere en een persoon met een lage HCI is het verschil in aantallen groot: -854 huishoudens, oftewel een verschil in bijstandskans van 2,6 procentpunt. Naar verhouding is het verschil bij de huishoudens met een oudere en een midden of hoge HCI aanzienlijk kleiner. De combinatie van een lage HCI en gezondheidsproblemen in het huishouden met een oudere laat eveneens een grote afwijking tussen voorspeld en werkelijk aantal huishoudens met bijstand zien. Ook al betreft het een relatief kleine groep (26 procent van alle huishoudens met alleenstaanden), het verschil in bijstandskans is -3,2 procentpunt, oftewel -581 huishoudens.

Wanneer we inzoomen op de oudere alleenstaanden valt op dat het verschil tussen voorspelde en werkelijke bijstandsafhankelijkheid met name zichtbaar is bij de alleenstaande ouderen zonder migratieachtergrond. Bij de groep met een niet-westerse migratieachtergrond is ook sprake van een min, maar in verhouding is deze min klein. Alleenstaande ouderen met een laag HCI ontvangen vaker dan voorspeld bijstand in Den Haag (-429 huishoudens), maar ook bij alleenstaande ouderen met een midden of hoge HCI is de min behoorlijk (-290 huishoudens). Het negatieve verschil in aantallen is zichtbaar bij de alleenstaande ouderen in een corporatiewoning, maar niet bij de ouderen in een koopwoning.

Bij de paren zonder kinderen met iemand in de leeftijd van 50 tot AOW valt juist op dat het negatieve verschil in aantallen niet zozeer bij de huishoudens met personen zonder migratieachtergrond zit, maar juist bij de huishoudens met personen met een niet-westerse migratieachtergrond. Ook voor de ouderen in een paar zonder kinderen geldt echter dat er met name bij de huishoudens met iemand met een laag HCI sprake is van meer bijstand dan voorspeld. Tot slot zijn er vooral bij huishoudens in een corporatiewoning en met een oudere en iemand met een lage HCI meer huishoudens in de bijstand dan voorspeld (-530 huishoudens, -3,7 procentpunt).

Al met al lijkt de min bij de ouderen van 50 jaar tot AOW-leeftijd voornamelijk te zitten bij alleenstaanden, in een corporatiewoning en met een laag HCI.

Tabel 5 Vooral meer alleenstaande ouderen (met een lage HCI) in de bijstand dan voorspeld

	Omvang subgroep		Bijstandskans		Verschil voorspeld en werkelijk	
	aantal hhs	% van hoofdgroep	werkelijk	voorspeld	in kans (%-punt)	in aantal
Alle ouderen (50 – AOW)	68.960	n.v.t.	14,8%	13,2%	-1,6%	-1.129
Subgroepen (2 kenmerken)						
Alleenstaanden	28.076	41%	22,9%	20,4%	-2,6%	-719
Paar zonder kinderen	14.569	21%	6,3%	4,9%	-1,4%	-209
Paar met kinderen tot 18 jaar	10.128	15%	7,7%	6,9%	-0,8%	-80
Paar met kinderen 18 jaar of ouder	7.820	11%	4,5%	3,7%	-0,8%	-65
Zonder migratieachtergrond	39.496	57%	9,0%	7,3%	-1,7%	-673
Met niet-westerse migratieachtergrond	23.617	34%	18,8%	17,5%	-1,3%	-367
Met Surinaamse migratieachtergrond	8.912	13%	18,2%	16,8%	-1,4%	-124
Met westerse migratieachtergrond	13.672	20%	8,3%	7,4%	-0,9%	-130
Corporatiewoning	23.072	51%	33,1%	30,7%	-2,4%	-562
Koopwoning	35.277	48%	2,4%	2,3%	-0,1%	-22
HCI laag	33.426	48%	26,8%	24,3%	-2,6%	-854
HCI midden/hoog	47.216	68%	4,0%	3,1%	-0,8%	-383
HCI laag & gezondheidsproblemen	18.098	26%	33,3%	30,1%	-3,2%	-581
Niet-westerse migratieachtergrond & gezondheidsproblemen	13.929	20%	28,9%	27,2%	-1,7%	-242
Subgroepen (3 kenmerken)						
Alleenstaande & zonder migratieachtergrond	14.934	22%	17,4%	13,5%	-4,0%	-595
Alleenstaande & niet-westerse migratieachtergrond	8.290	12%	37,2%	36,4%	-0,9%	-71
Alleenstaande & medicijnen voor depressie	3.758	5%	34,3%	32,2%	-2,1%	-78
Alleenstaande & corporatiewoning	11.766	17%	41,1%	37,4%	-3,7%	-432
Alleenstaande & koopwoning	10.413	15%	3,9%	4,2%	+0,3%	+28
Alleenstaande & HCI laag	12.955	19%	42,5%	39,2%	-3,3%	-429
Alleenstaande & HCI midden/hoog	15.121	22%	6,1%	4,2%	-1,9%	-290

Paar zonder kinderen & zonder migratieachtergrond	10.604	15%	3,1%	2,5%	-0,6%	-65
Paar zonder kinderen & met niet-westerse migratieachtergrond	3.847	6%	14,5%	11,1%	-3,4%	-169
Paar zonder kinderen & HCI laag	7.404	11%	11,3%	8,8%	-2,5%	-185
Corporatiewoning & HCI laag	14.511	21%	47,3%	43,6%	-3,7%	-530

De subgroepen zijn gedefinieerd als huishoudens met ten minste één persoon in de leeftijd 50 tot AOW en ten minste één persoon met een ander kenmerk (bv. zonder migratieachtergrond of met laag HCI). Het hoeft echter niet de oudere zelf te zijn die ook dit andere kenmerk heeft.

Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van CBS microdata.

Jongeren

Het negatieve verschil in aantallen is bij de huishoudens met 25- tot 30-jarigen eveneens relatief groot (-703 huishoudens, -1,9 procentpunt verschil in bijstandskans). Bij 20- tot 30-jarigen is ook sprake van een min, maar deze is beperkter in omvang (-146 huishoudens, -0,4 procentpunt verschil in bijstandskans). Bij de analyse naar de subgroep van huishoudens met 20- tot 30-jarigen ligt de focus daarom vooral bij de 25- tot 30-jarigen. Tabel 6 geeft meer details voor deze groep weer.

De 25- tot 30-jarige paren met kinderen en eenouderhuishoudens zitten vooral vaker dan voorspeld in de bijstand. Dit zou te maken kunnen hebben met de manier waarop Den Haag omgaat met het verlenen van ontheffingen voor zorgtaken. Opvallend is ook dat onder huishoudens met jongeren en gebruik van medicijnen tegen depressie of GGZ-zorg de min relatief groot is. Bovendien ontvangen vooral meer huishoudens met 25- tot 30-jarigen en met een niet-westerse migratieachtergrond vaker bijstand dan dat het model voorspelt. Dat geldt ook voor de groep met 25- tot 30-jarigen en personen met een midden of hoge HCI. Dit beeld is ook terug te zien bij de 25- tot 30-jarige alleenstaande: vooral degenen met een midden/hoge HCI en degenen met een niet-westerse migratieachtergrond ontvangen binnen deze groep vaker dan voorspeld bijstand.

Bij de paren is het negatieve verschil tussen voorspeld en werkelijk aantal huishoudens met bijstand vooral terug te zien bij degenen met zowel 25- tot 30-jarigen als personen met een niet-westerse migratieachtergrond en bij de paren met 25- tot 30-jarigen in een corporatiewoning.

Tabel 6 Vooral huishoudens met 25- tot 30-jarigen en een niet-westerse migratieachtergrond of midden/hoge HCI ontvangen vaker bijstand dan voorspeld

	Omvang subgroep		Bijstandskans		Verschil voorspeld en werkelijk	
	aantal hhs	% van hoofdgroep	werkelijk	voorspeld	in kans (%-punt)	in aantal
Alle hhs in leeftijd 20 tot 25 jaar	32.479	n.v.t.	5,5%	5,0%	-0,4%	-146
Alle hhs in leeftijd 25 tot 30 jaar	36.329	n.v.t.	8,0%	6,1%	-1,9%	-703
Subgroepen 25- tot 30-jarigen (2 kenmerken)						
Alleenstaande	13.695	36%	7,8%	6,9%	-0,9%	-122
Eenouderhuishouden, kind tot 5 jaar	1.199	3%	39,8%	28,3%	-11,5%	-138
Eenouderhuishouden kind 5 tot 12 jaar	429	1%	42,7%	26,6%	-16,0%	-69
Paar zonder kinderen	8.592	24%	3,1%	1,8%	-1,4%	-117
Paar met kinderen tot 18 jaar	4.926	14%	8,0%	4,0%	-4,0%	-199
Tuiswonend meerderjarig kind	6.417	18%	6,0%	5,9%	-0,1%	-6
Gebruik GGZ-zorg	2.765	8%	17,6%	11,8%	-5,7%	-158
Medicijnen voor depressie	1.758	5%	17,7%	10,3%	-7,4%	-131
Zonder migratieachtergrond	15.144	42%	4,2%	3,0%	-1,1%	-173
Met niet-westerse migratieachtergrond	16.068	44%	13,4%	9,6%	-3,8%	-610
Corporatiewoning	8.533	27%	18,8%	15,5%	-3,3%	-328
Koopwoning	9.982	31%	2,5%	1,9%	-0,6%	-66
HCI laag	10.004	28%	16,5%	15,6%	-1,0%	-98
HCI midden/hoog	25.802	71%	4,3%	2,0%	-2,3%	-596
HCI laag & gezondheidsproblemen	2.710	7%	24,3%	20,5%	-3,8%	-103
Niet-westerse migratieachtergrond & gezondheidsproblemen	3.760	10%	19,2%	12,9%	-6,3%	-236
Subgroepen 25- tot 30-jarigen (3 kenmerken)						
Alleenstaande & niet-westerse migratieachtergrond	4.742	13%	16,4%	13,1%	-3,3%	-155
Alleenstaande & HCI midden/hoog	8.648	24%	3,5%	1,7%	-1,7%	-148
Paar zonder kinderen & niet-westerse migratieachtergrond	3.110	9%	6,5%	3,3%	-3,2%	-99
Paar zonder kinderen & corporatiewoning	1.402	4%	10,4%	6,6%	-3,8%	-53

Paar met kinderen tot 18 jaar & niet-westerse migratieachtergrond	2.884	8%	11,9%	5,6%	-6,3%	-182
Paar met kinderen tot 18 jaar & corporatiewoning	1.608	4%	16,9%	9,4%	-7,5%	-121
Medicijnen voor depressie & HCI midden/hoog	1.311	4%	12,8%	3,6%	-9,2%	-120

De subgroepen zijn gedefinieerd als huishoudens met ten minste één persoon in de leeftijd 25 tot 30 jaar en ten minste één persoon met een ander kenmerk (bv. zonder migratieachtergrond of met laag HCI). Het hoeft echter niet de jongere zelf te zijn die ook dit andere kenmerk heeft.

Bron: SEO Economisch Onderzoek, op basis van CBS microdata.

Conclusie

Den Haag scoort zowel in termen van aantallen als in termen van prijs negatief in het verdeelmodel 2018. In deze notitie zijn de resultaten van een aantal vergelijkbare benchmarkgemeenten (in termen van omvang, bijstandsdichtheid en arbeidsmarkt) naast de uitkomsten van Den Haag gezet. Van de vijf benchmarkgemeenten scoren vooral Rotterdam en Almere beter dan Den Haag in termen van aantallen. Dit verschil ligt hoogstwaarschijnlijk niet uitsluitend aan de arbeidsmarkt van Den Haag. Rotterdam, met een vergelijkbare beschikbaarheid van lage banen, scoort aanzienlijk beter in aantallen. Vooral Nijmegen en Almere hebben een beperkter verschil dan Den Haag in termen van prijs. Het zou voor Den Haag daarom nuttig kunnen zijn om met deze gemeenten in gesprek te gaan.

De meest omvangrijke verschillen tussen voorspelde en werkelijke bijstandskans doen zich voor bij de huishoudens met een midden of hoge HCI en de huishoudens met ouderen (50 – AOW). Daarnaast is de groep huishoudens met 20- tot 30-jarigen interessant omdat zij mogelijk nog veel kansen hebben op de arbeidsmarkt. Binnen de groep huishoudens met iemand met een midden of hoge HCI zit de min in aantallen voornamelijk bij de huishoudens met 25- tot 40-jarigen, met gezondheidsproblemen, in een corporatiewoning en met een niet-westerse migratieachtergrond. Binnen de groep ouderen wijkt het werkelijke aantal bijstandshuishoudens met name af van de voorspelling bij alleenstaande ouderen, huishoudens met ouderen en iemand met een lage HCI en huishoudens met zowel ouderen als gezondheidsproblemen (ook in combinatie met een lage HCI). Tot slot zit de min in aantallen bij de groep huishoudens met 25- tot 30-jarigen voornamelijk bij degenen waarin ook iemand met een midden of hoge HCI is en huishouden waarbinnen ook gezondheidsproblemen (GGZ-zorg of medicijnen tegen depressie) zijn.

Literatuur

Informatietool Participatiewet 2018, SEO Economisch Onderzoek.

Rubin, D.B. (1980). Bias reduction using Mahalanobis-metric matching. *Biometrics*, 36(2), p. 293-298.

Tempelman, C. & Vriend, S. (2017). Vaststellen bijstandsbudgetten 2018. SEO-rapport 2017-65. Amsterdam: SEO.

Tempelman, C., Vriend, S., Kroon, L., Marlet, G. & Woerkens, C. van (2017). Verfijning bijstandsverdeelmodel 2018. SEO-rapport 2017-29. Amsterdam: SEO.